

Comentariul operei Despot Voda de Vasile Alecsandri - partea intai

La maturitate, scriitorul isi exprima in repetate randuri regretul de a nu-si fi implinit vocatia, condamnat la simplitate de scazuta personalitate a trupelor de teatru, nepregatite inca "sa stie a interpreta tot ce asi voi sa scriu".

Simt ani ai redimensionarii programului sau literar si autorul incepe sa aiba prejudecata ierarhiei genurilor si stilurilor "Doresc sa devin serios la batranete - ii scrie in 1879 lui Ion Ghica - si, daca se poate, sa ma mentin in regiunile literaturii grave."

Din creatia lui Hugo si - dupa ipoteza lui Al. Cioranescu - Schiler, scriitorul asimileaza modelul marilor drame romantice. La noi, izbanzile in teatrul istoric, se stie erau putine la acea data Alecsandri insusi esuase, incercand sa dramatizeze o nuvela a lui C. Negruzzi (Cetatea Neamtului, 1856).

Cu o intelegere superioara revine dupa 1875 cu proiectul amplu al unei trilogii: Jolde, Lapusneanu si Despot deci o suita a domnitorilor blestemati.

Ideologia pasoptista este depasita printr-o viziune romantica cu gustul nou pentru dilemele tragice si pentru personaje ce vin din zonele umbrite ale istoriei. Scriitorul nu are insa o inclinatie autentica pentru astfel de subiecte anticipate in creatia sa doar de cateva poezii de inspiratie folclorica din care notabila ramane doar Grui Sanger.

Din trilogie, va definitiva numai Despot Voda (1879), pentru a se intoarce apoi, in ultimii ani ai vietii, la reala sa vocatie pentru eroi exemplari, de o mare forta morala Fantana Blanduziei (1884) si Ovidiu(1886). Pe subiecte si atmosfera antica de un tragism solemn, apoteotic, se desfasoara liniile unei alegorii autobiografice, cu valoare testamentara in care un spirit apolinic, impacat cu sine, vorbeste despre raporturile creatorului cu lumea, istoria si vesnicia.

Desi, nici dupa cucerirea independentei, controversese in legatura cu legitimitatea domnitorului strain nu amutiseră cu desavarsire, drama Despot-Voda nu vehiculeaza un mesaj politic explicit. Daca exista un sens alegoric in aceasta piesa va trebui sa-l cautam in alta parte, si anume in intuitia organicista a istoriei nationale. Problematika piesei se sprijina pe conflictul, la fel de actual la sfarsitul deceniului al VIII-lea al secolului trecut, intre doua tipuri de civilizatie.

Despot cade, in final, nu caurmă a greselilor sale diplomatice sau sentimentale, ci pentru ca, "necunoscand istoria, s-a incumetat sa infrunte datinile tarii adoptive, cum spune Seitan Cioculescu, incercand sa le substituie alte institutii, conform idealurilor sale."